

«Bruk av *skogen* og *klíma*/det
grønne skiftet ut fra en
innlandskommunes ståsted»

Birkenes kommune
Birkenes Næringsforum
ARILD TVEIDE
Samfunnsutvikler

Engesland.

«Det var en gang.....»

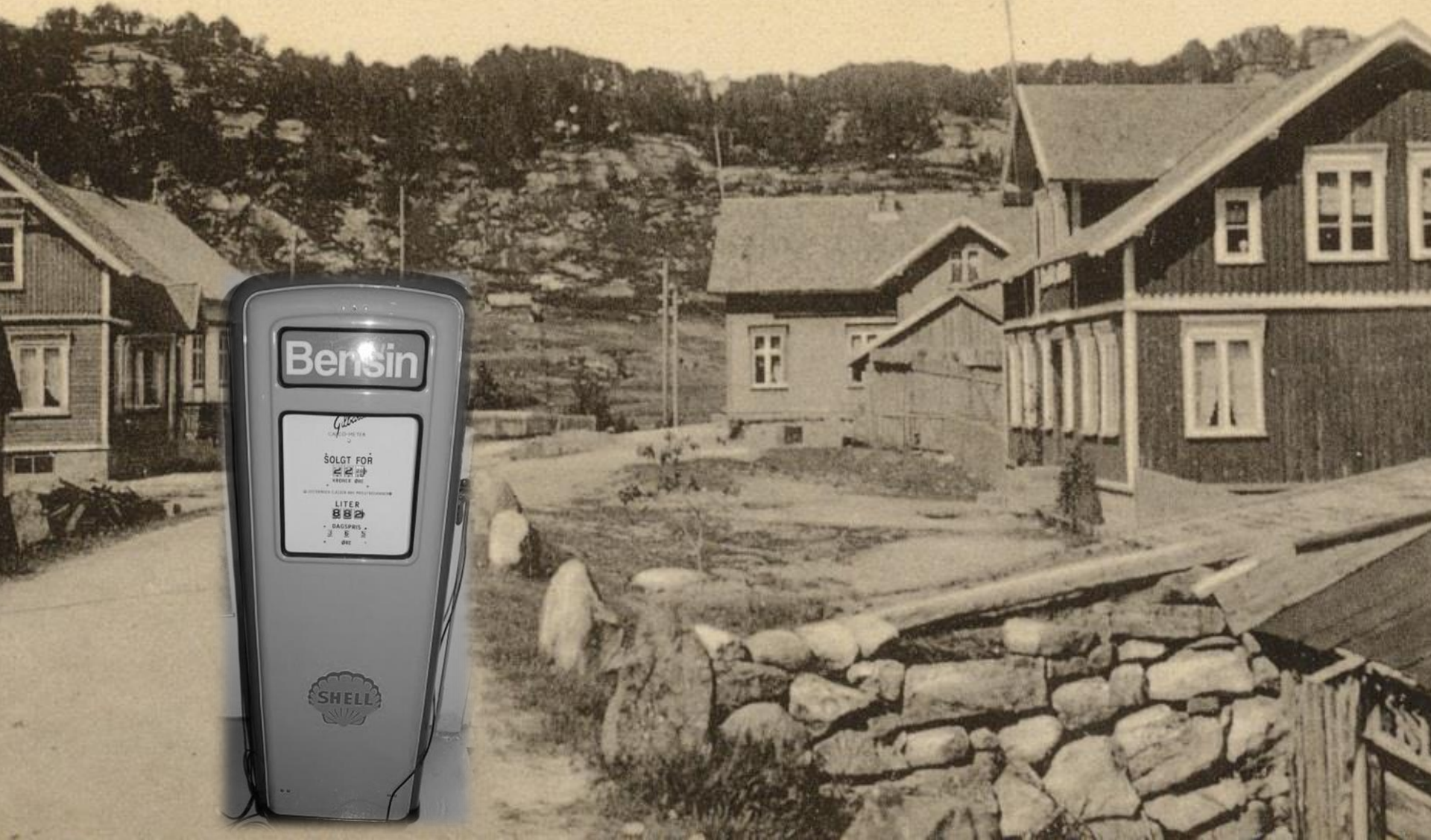

..langt inne i skauen i dem lille grenda Engesland med sine 400 innbyggere. Bygda tilhører Birkenes kommune

Engesland.

Ca. kr **200.000,-** i aksjekapital

 **ENGESLAND
DRIVSTOFF** A/S

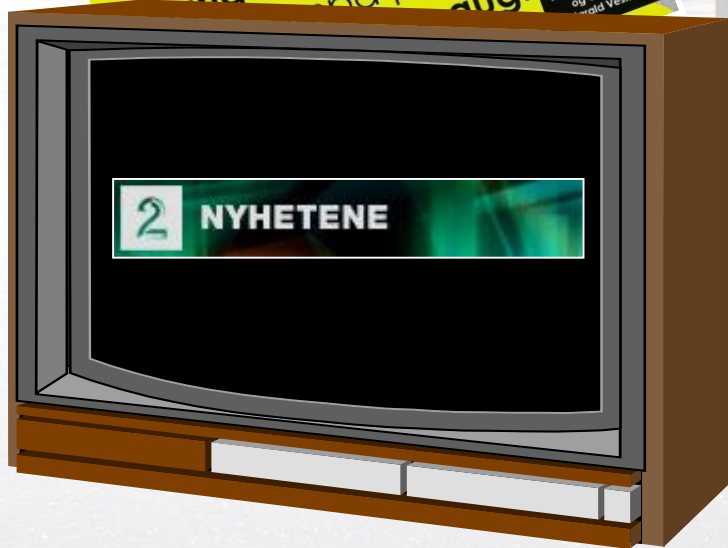

Litt stas om vi
kunne ha fått til
ei lita åpning

*«Men er ei bensin-
pumpe - noe å vise
frem?»*

Fædrelandsbennen

STAS!

Den store bensinfesten

ENGESLAND) Det var på lørdag 17. mai stemningen i Engesland sentrum som ble offisielt åpnet i regi av Engesland Drivstoff AS, ble offisielt åpnet og behørig feiret.

AVODDNYFURHOLT

Med værgudene i godt lune, med flaggene til topps, med prominente gjester, med hilser, gave og blomsteroverraktelse, med veteranbilkortseje, med sang, musikk og revyinnslag, med bensinpumpeblautkake (uten bensin og dieselmak), mattelt, loddsalg og loddtrekning, og med anslagsvis rundt 300 frammøtte, feststemte mennesker, kunne det ikke bli noe annet enn en gedigen folkefest. En historisk be-

AVDUKING: Det var ordfører Harald Vestøl i Birkenes kommune som hadde fått det ærefulle oppdraget å avduke selve bensinpumpa. Den oppgaven delte Vestøl med Thore Westermoen, fylkesordfører i Vest-Agder. **FOTO: ARILD TVEIDE**

Åpning med pumpe og prakt

En bygdeaksjon sørget for at man lørdag kunne åpne en døgnåpen bensin- og dieselpumpe på Engesland i Birkenes.

Bygdas nye «oljeselskap» berget

BIRKENES
ENGESLAND

Hele bygda tegnet seg som aksjonærer i det nye «oljeselskapet» som sikret nytt bensinnett i bygda, da de gamle pumpeknelte og den gamle drivren ville...

Ve og Vel» og det nye drivstoff-selskapet, men det er klart at det er bensinpumpa som er bakgrunnen. Vi har torsdagsåpen bankfilial rett ved siden av pumpe, og synes dette er et veldig viktig og flott tiltak for å opprettholde liv og aktivitet i bygda...

...Den går til både «Vegusdal

...men fra Vest-Agder deltok. Flere har jo satt seg i gjeld for å finansiere dette, så denne gaven var veldig hyggelig, sier Sagstuen.

Han rapporterer om økt omsetning på den nye bensinpumpe ved butikken.

Det skjedde allerede at den rundt, en økt vi skal sier Sagstuen.

...men helt i mål, men bensinstusien håper fortsatt på litt hjelp også fra kommunen. Dette er det kommet positive signaler om, men beløp er ennå ikke helt klart, vnaa rnaae

...Pengejubel: Bensinflokken på Engesland jubler over 150.000 kroner i gave fra Birkenes Sparebank. Fra venstre styreleder Frank Sagstuen, Tor Inge Haugestad, Eiv Devland, banksjef Harald Flaa, Jens Wellene, Eva Røtterholt, Gerd Inger Engesland, Olav Ditlev Tveit og Kjell Arvid Igebak. FOTO: SMA.

Fævennen

” – Vi vil også være med!”

NYHETER

Bensinstøtte fra bank

Agderposten

...Den går til både «Vegusdal

...men helt i mål, men bensinstusien håper fortsatt på litt hjelp også fra kommunen. Dette er det kommet positive signaler om, men beløp er ennå ikke helt klart, vnaa rnaae

...Pengejubel: Bensinflokken på Engesland jubler over 150.000 kroner i gave fra Birkenes Sparebank. Fra venstre styreleder Frank Sagstuen, Tor Inge Haugestad, Eiv Devland, banksjef Harald Flaa, Jens Wellene, Eva Røtterholt, Gerd Inger Engesland, Olav Ditlev Tveit og Kjell Arvid Igebak. FOTO: SMA.

LYKKES!
Vi kan!

Utgått på dato

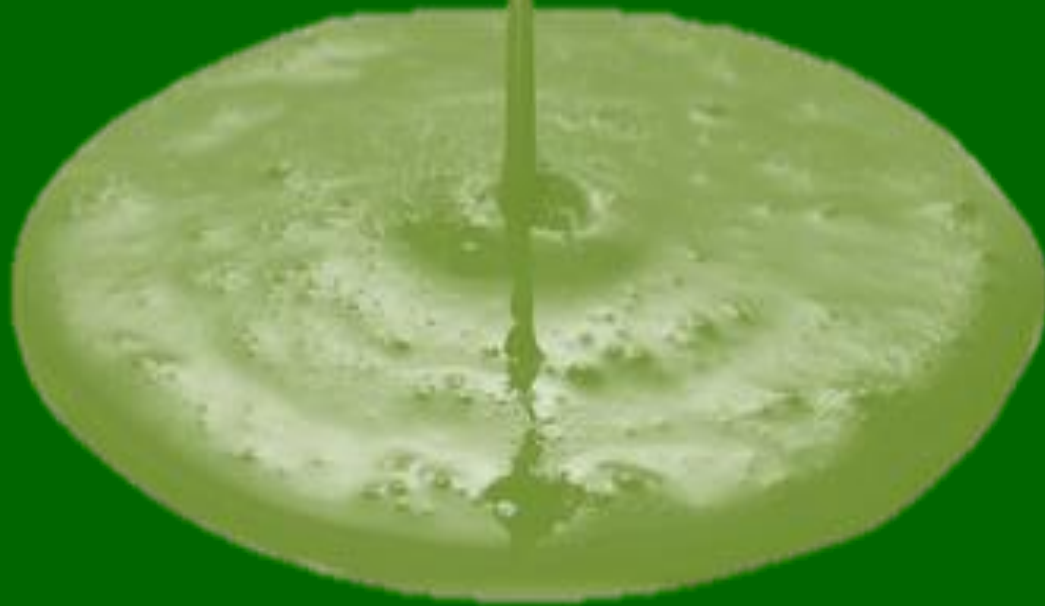

Fossil energi bruk står for
to tredjedeler av
klimateutslippene

«Alt som kan lages av olje
kan lages av tre»

Grønn verden

Oppstilling dyktig?

Ja!

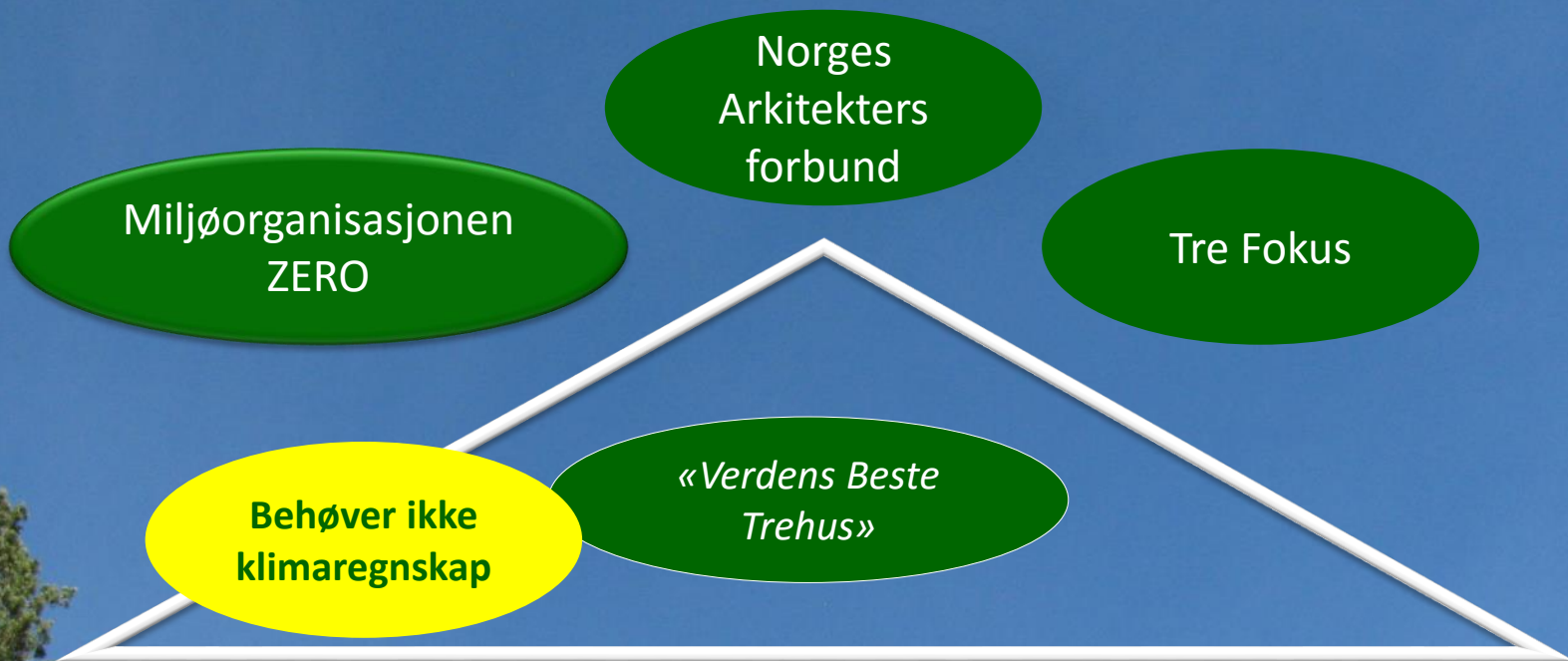

Hva er dette?

«Verdens Beste Trehus»

Bygges av Birkenes tømmer

Bygges med lokal kompetanse

Bygges som 0-hus

Bygges ut fra Birkenes
sine stedskvaliteter

Skal tegne «verdens beste trebygg»

SNØHETTA-TRIO: Til Engesland hadde prosjektdirektør Ingebjørg Skaare (t.h.) med seg den nyutdanna arkitekten Hans Martin Hallaker og seniorarkitekt Marianne Sætre med 18 års fartstid i Snøhetta. Det er de to som sammen med en landskapsarkitekt som skal tegne prosjektet, mens Skaare skal «følge med fra sidelinja».

BEFARING: Mandag og tirsdag hadde Snøhetta-arkitektene Marianne Sætre (f.v.), Hans Martin Hallaker og Ingebjørg Skaare en guidet rundtur på Engesland og Ljosvannet sammen med byggmester Thor Daniel Aas (f.v.), Morten Tobiassen og kultur- og samfunnsrådgiver Arild Tveide. – Da fikk vi sett bygda i perspektiv, og det er veldig viktig for oss, sier arkitektene. (FOTO: BIRKENES KOMMUNE)

som ikke kan brukes uten anbuds-
runde, så der har vi noen steiner vi
må snu. Vi er igjennom første fase,
den har vi dekket inn, så må vi finne
midler til å dekke neste fase, teg-
ning og prosjektering av bygget. Der
jobber vi med ulike aktører, opply-
ser prosjektlederen.

Skreddersøm

1. november. Da tar prosjektleder
Trond Eirik Jaabæk med seg en stor
gruppe bygdefolk med bredest mul-
lig bakgrunn for å gi arkitektene
mest mulig informasjon om Enges-
land og menneskene som bor
der, slik at de skal ha et best mulig
grunnlag til å utforme et bygg som
bygdefolket kan kjenne seg igjen i.

– Fram til da må vi forberede oss
godt, for da skal vi lage grunnmuren
i prosjektet sammen med Snøhetta,
så skal de utforme resultatet. I til-
legg til hvilke konkrete funksjoner vi
ønsker i et sånt bygg, blir vårt viktig-
ste bidrag der å ta med vår historie,
vår identitet, så de får noe å jobbe
videre med, sier Trond Eirik Jaabæk.
Blant de som skal være med
på workshopen er laftemester Thor
Daniel Aas som også har vært med
på prosjektledelsens to tidligere be-
søk hos arkitektkontoret.

BirkenesAvisa

BirkenesAvisa

Snøhetta skal tegne Engeslandstunet

Mandag ble det klart at det verdenskjente arkitektkontoret skal tegne bygdeutviklingsprosjektet Engeslandstunet i Vegusdal.

BYGDEUTVIKLING. «Snøhetta ser på oppdraget som meget interessant, og det er nok ingen overraskelse at vi som jobber med Engeslandstunet er i overkant glade for nettopp dette», het det i en epost prosjektleder for Engeslandstunet, Trond Eirik Jaabæk, sendte ut mandag ettermiddag.

– Vi har gått og grublet på Snøhetta lenge, men ikke turt å ta kontakt før for noen uker siden. Så har det gått veldig fort, for Snøhetta hadde noe ledig kapasitet nå og syntes det var et veldig interessant prosjekt. Vi var inne hos dem en lørdag og presenterte prosjektet for dem, så sa de ja med en gang. Det har gått litt fort, men vi tenker at dette er en unik sjanse for oss, sier Jaabæk til BirkenesAvisa.

Snøhetta, her i landet kanskje mest kjent for biblioteket i Alexandria og Operaen i Oslo, har tegnet en rekke større prosjekter og signalbygg over hele verden. Blant større prosjekter de er involvert i

Work shop i Oslo

*«Verdens Beste
Trehus»*

Time out

EngeslandsTunet

«der Vegusdal møtes»

Eldreboliger

Dagens drivstoffanlegg

Nytt aktivitetshus med butikk

«Det gode møtested»

«Festpl

**Kr 500.000,-
fra Husbanken**

Trygdebolig

Ungdom

oldelse

Ungdomsbolig

Bobilparkering

Enebolig

Felles oppvarming

Kulturarena

Parsellhage

”Dyrehage”

Investere

940

mill. kr i over
20 vindmøller

e.on

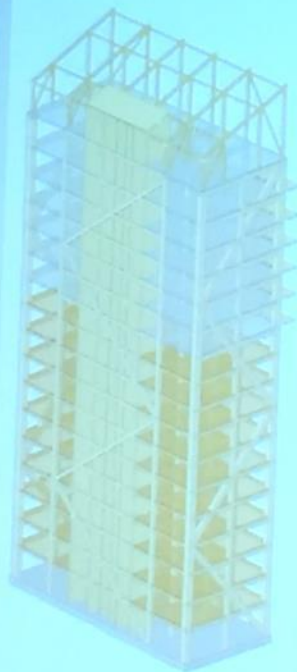
INNOVASJONSHUS

e.on

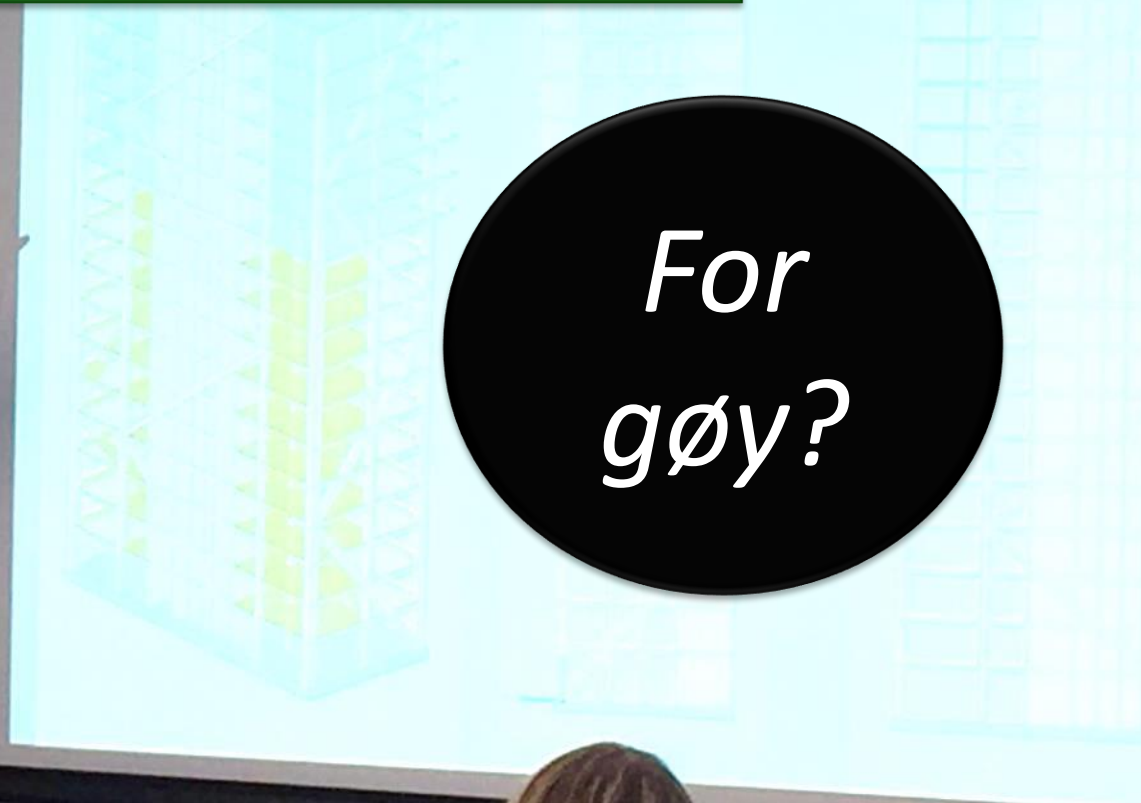
Verdens Høyeste Trehus

Lokalt
reisverk og
lokale
vinduer

Markedet vil betale for bruk av tre

*For
gøy?*

VINTERIDRETT ÅRET RUNDT. Vil hjelpe skiidretten og skaffe bygda arbeidsplasser

Ideen kom da vi var i skitunnelen i Torsby, sier Thor Daniel Aas, som sammen med to andre lidjelere ønsker å bygge en 1,5 kilometer lang skitunnel her på idrettsplassen i Engesland, et lite tettsted i Birkenes med ca. 500 innbyggere. FOTO: SONDRE STEEN HOLVÆK

Snart klar for
LANSERING

Ønsker skitunnel i Birkenes

Samtidig som det jobbes med store planer for ski- og sykkelhall i Sørlandsparken, jobber tre entusiaster med planer om en 1,5 kilometer lang skitunnel på Enges-

land med 60 millioner.

– Vi driver hver vår håndverksbedrift, og har en del kompetanse på kalkulerer. Så vil tiden vise hva sluttregningen kommer på, sier Aabel.

LAGES I TRE

Tunnelen skal bygges i tre, og minner for øvrig mye om konseptet til skitunnelen i svenske Torsby, som tusenvis av nordmenn har besøkt siden den sto ferdig i 2006. Men på Engesland skal det selvsagt også være sky-

lokkert.

– Vi har flere ganger vært i Torsby, og bare skitunnelen har 3-4 ansatte. Og tar du med hva den genererer av besøk til restauranter og overnattingsplasser, snakker vi fort om 10-15 arbeidsplasser, sier Aabel.

– Vi ønsker å redde et lokalsamfunn, sier Aas. Tirsdag kveld var styringsgruppa samlet, og til helga skal de ut sammen med grunneierne for å stikke løypa og lage aksser, som trolig blir ferdige i neste uke.

kort. De aller fleste andre planer nær handlet om ren kommersiell drift, men vår grunnflossid handler om å bygge både samfunnet og idretten. Det tror vi vil trille folk. – Hvordan skal dere finansiere tunnelen? – Først og fremst ved å få det offentlige med på et spleiselag, ved å få fram poenget om at dette kan redde et utkantstedsbygd. Men også ved hjelp av private investorer, så langt det lar seg gjøre uten at det diskvalifiserer oss fra å få spillmidler.

FAKTA

Skitunnelplaner i Engesland

De tre lidjelene Olav Aabel, Svein Haugebo og Thor Daniel Aas har jobbet med planene i et drøyt år.

Målet er en skitunnel bygd i tre på 1,5 kilometer ved idrettsplassen på Engesland i Birkenes kommune. De opererer med en kostnad på 60 millioner, og planen er å rulle tunnelen ut til idrettslagene Gry og Birkenes i neste uke.

Bygges av lokalt tømmer

og Thor Daniel Aas er Aabel i styringsgruppa som i et drøyt år har jobbet med planene om en 1,5 kilometer lang skitunnel på idrettsplassen på Engesland – rundt en times kjøretid fra Kristiansand. – Vi innser at planene er litt sprøe, men vi er tre optimister som ønsker å skape noe og som brenner veldig for idretten. Og mens skitunnelplanene i Kristiansand planlegges som helkommersiell, har vi ingen planer om å tjene penger. Ønsket vårt er at idrettslagene i kommunen skal drive dette, sier Thor Daniel Aas. De opererer foreløpig med en

KRISTIANSD

– Helt uproblematisk

Øyvind Soltveit, en av de to som jobber med ski- og sykkelhallprosjektet O2 Drom, mener planene på Engesland er kjempespennende.

– Vi fikk høre om det i sommer, men da var vi kommet så langt med våre planer at vi bare måtte fortsette. Men ingenting er bedre enn om det er plass til begge deler, sier Soltveit, som står på

med informere trioen på Engesland om O2 Drom. – Er det uproblematisk at de jobber med noe av det samme som dere?

– Ja, vi tenker det. Selv om det er mange likheter, er det også mange ulikheter. Vi har ingen planer om å skrinlegge vårt prosjekt, selv om de eventuelt skulle komme i mål før oss, sier Soltveit.

BIRKENES

– Utrolig tøft at de forsøker

Birkenes-ordfører Anders Christiansen (AP) hyllet initiativet. – Det er utrolig tøft at de forsøker. Det samsvarer med våre ønsker om å skape liv i våre tre sentre Birkenes, Herrefoss og Engesland. – Hva ville en skitunnel kunne belyse? – Både engasjement og reklame.

Det ville sett Engesland på kartet på en helt annen måte, samtidig som det vil kunne dra andre ting med seg.

– Er Birkenes kommune villig til å hjelpe økonomisk? – Absolutt nå sliter vi veldig økonomisk, så det kan jeg ikke forkuttere, sier AP-ordføreren. AGE MARALD DRANGSHOLT

A wide-angle photograph of a large industrial factory floor. In the center, a worker in a blue uniform stands next to a long, white industrial machine with red safety railings. The machine has 'IMA' branding. The floor is light-colored and polished. In the background, there are stacks of wood, a ladder, and other industrial equipment. The lighting is bright, coming from overhead fixtures.

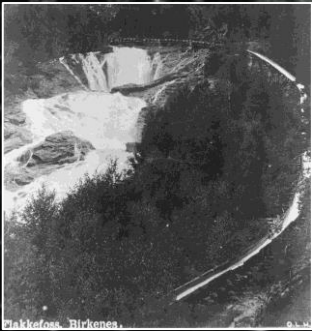
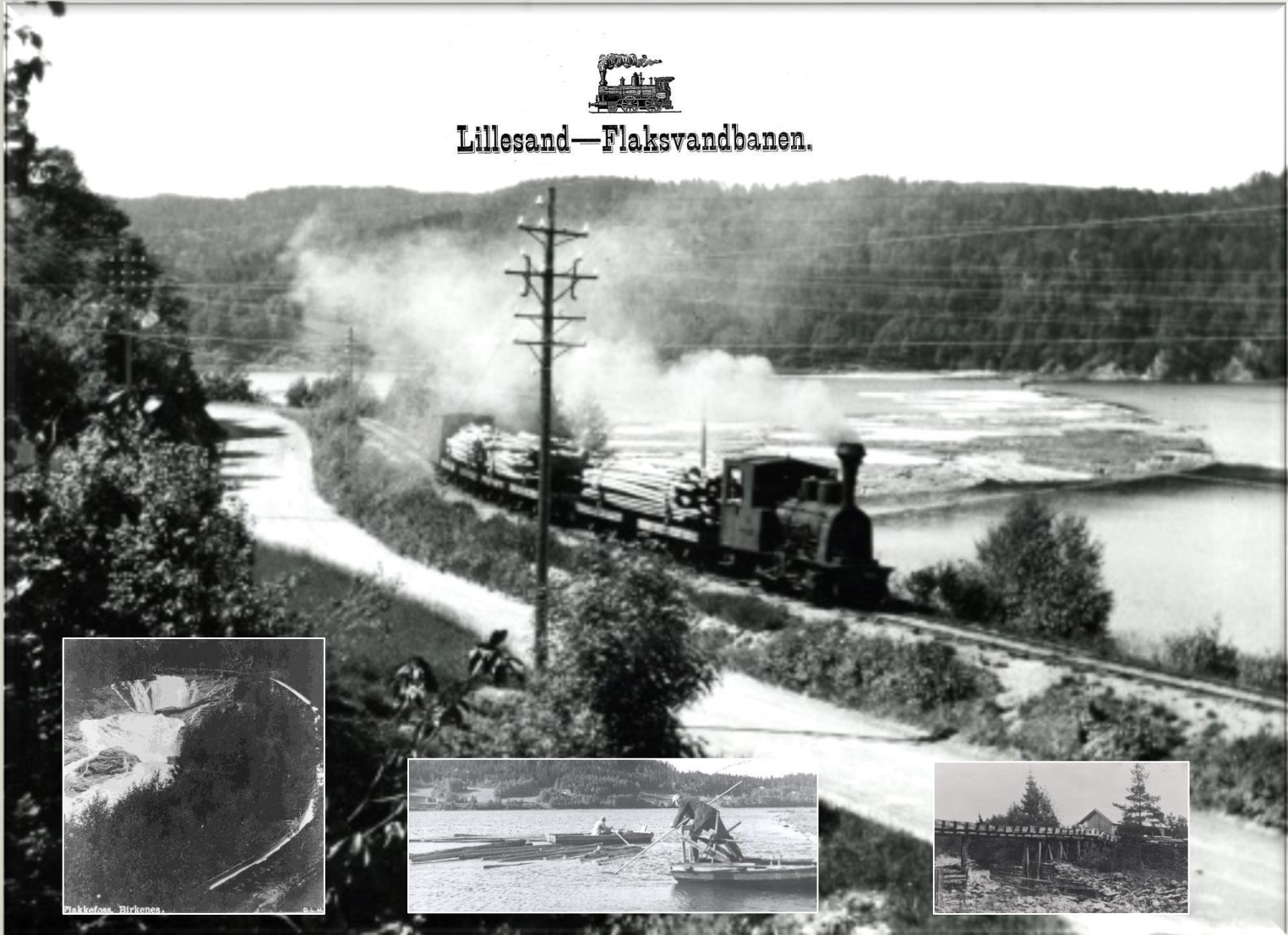
INGEN
utflagging

400

industriarbeidsplasser

Lillesand—Flaksvandbanen.

Flaksvandbanen. Birkenes.

Lillesand

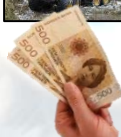

Den tids Røkke, Stordalen, Skeie, Mosvold

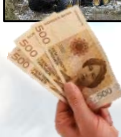
Hvem tjener penge på skogen?

Hvem **taper** **penger** på skogen?

PER ERIK
STOVELAND
(37)

SMARTSKOG

smart utnyttelse av den lokale skogen

45 trauste skogeiere

PER ERIK
STOVELAND
(37)

Skal bli best på skog

Per Erik Stoveland og 44 andre skogeiere i Birkenes har gått sammen om å etablere «fremtidens treindustri». Bak seg har de støtte fra hele kommunen.

TEKST INGRID MICHALSEN FOTO ERLING SLYNGSTAD-HÆGELAND

Det handler om hvordan man bedre kan utnytte verdiene som ligger i tømmer. Birkenes har lang tradisjon for tre, nå må vi tenke nytt for å møte fremtidens behov, sier Per Erik Stoveland, styreleder i nyopprettede Smartskog AS. Han peker ut mot skogen som omringer den 5000 mål store gården hans på Stoveland i Birkenes. Gården er fra 1640, han er 11.

var det ideen om Smartskog som seilte opp som det beste alternativet. 21. januar i år ble aksjeselskapet stiftet, og 45 lokale skogeiere er med på laget.

– Målet er å etablere et område for treindustri på Birkenes i samarbeid med kommunen, hvor vi etablerer kjøp og salg, samt et kompetansesenter for næringen, forteller Stoveland.

200 000 i støtte. I dag er det i hoved-

SMARTSKOG

smart utnyttelse av den lokale skogen

Smartskog er et Birkenes-initiativ som må de spille på flere krefter. Fv. rådgiver i Kristiansand kommune (fungerende teknisk leder i Stoveland (styreleder i Smc (styremedlem i Smartskog og ingeniørvitenskap på UIA), Anne Birkenes) og Arild Tveide (

Johan Olav
UIA Grimstad

Arild
Birkenes
kommune

SMARTSKOG

smart utnyttelse av den lokale skogen

DRIFTEN

Skal bli best på skog

Per Erik Stoveland og 44 andre skogeiere i Birkenes har gått sammen om å etablere SMARTSKOG. Bak seg har de støtte fra hele kommunen.

«Aldri god alene»

Tina
næringsnettverket
for Kristiansands-
regionen

Merete
ass. teknisk
leder Birkenes
kommune

Per Erik
skogeier
styreleder i
SMARTSKOG A/S

Anne Kari
varaordfører
Birkenes
kommune

*Dette er ikke
noe
onewomen
show*

Smartskog skal tilby råvarer fra lokal skog på Agder tilpasset kundenes behov på en konkurransedyktig, klimavennlig og attraktiv måte til trevareprodusenter og entreprenører i hele Norge.

Kr 100.000,-

A topographic map of southern Norway, showing various municipalities and their boundaries. The map is overlaid with large, bold, green text that reads "Bruk av lokalt trevirke". The text is centered and spans across the middle of the map. The background map shows terrain features, roads, and numerous place names in Norwegian, including Vest-Agder, Arendal, Birkenes, and Lillesand.

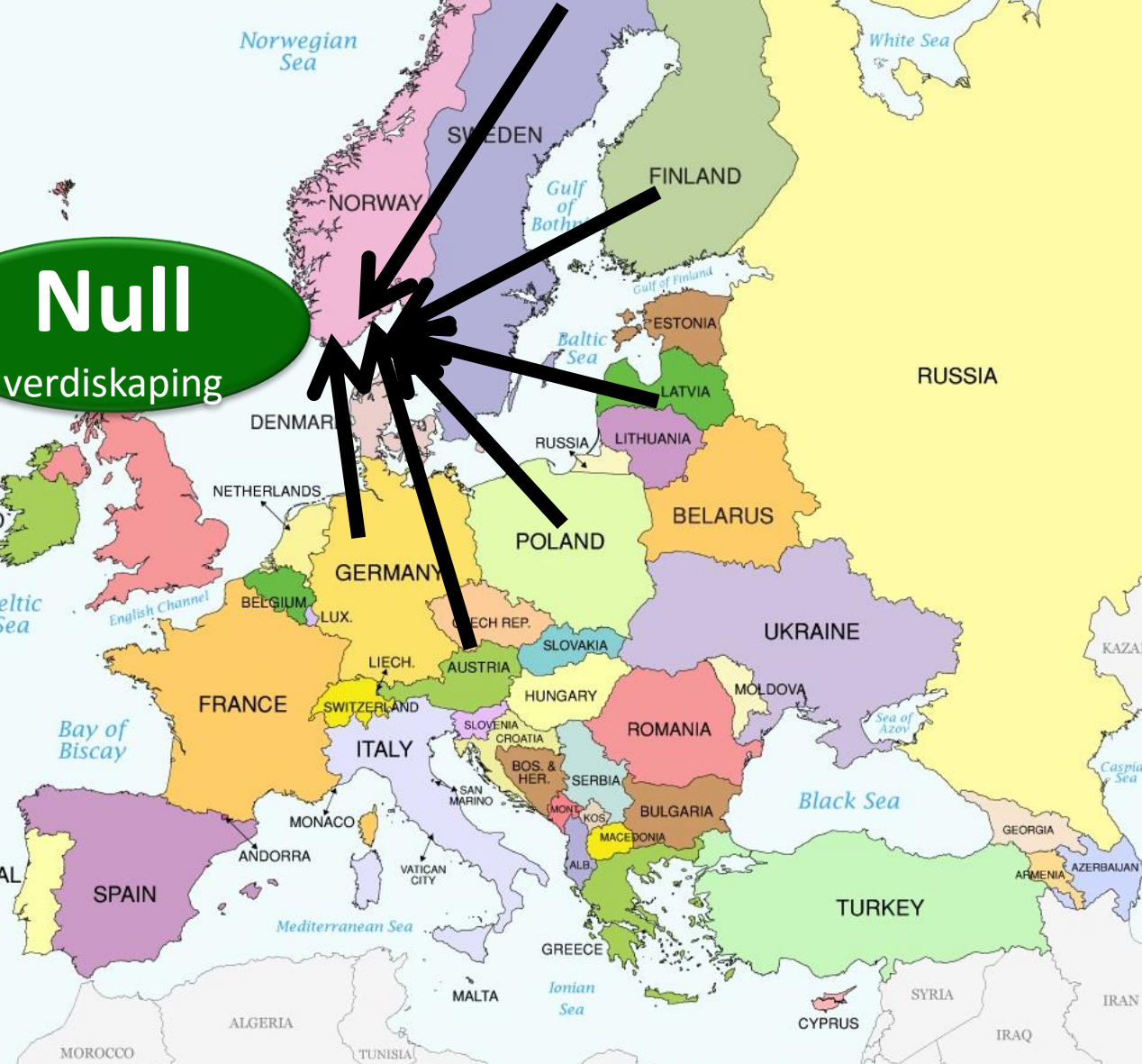
Bruk av lokalt trevirke

Europe

Null
verdiskaping

J A !

De fleste av livets
store hendelser
skjer bak hjemmets dører

Trend - kjøpe lokalt

Hvor mye må
investeres
i maskiner og i
lokaler?

nordic
www.nordicdoor.no

SCANFLEX

Minus

eller **pluss**

«Smartskog skal gjøre det enkelt og attraktivt for norske produsenter å bruke råvarer fra den lokale skogen i stedet for å importere fra utenlandske aktører»

SMARTSKOG

smart utnyttelse av den lokale skogen

Utrede bygging av massivtrefabrikk

DRØM

- Flytte grenser
- Skape noe som blir lagt merke til
- Å våge og mislykkes

TREPARK

Ta i bruke hele
verdikjeden

TREPARK

Utnyttelse av hele tømmerstokken

TREPARK

TREPARK

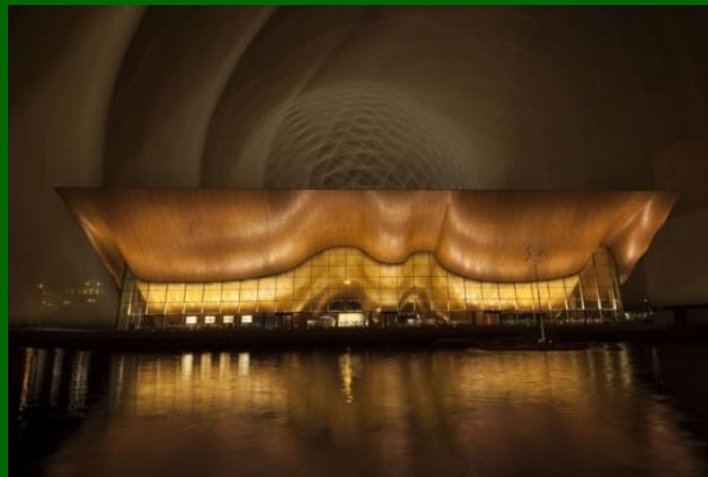
- **Finsortering** av trevirke
- Skjæring
- **Tørking/klargjøring**

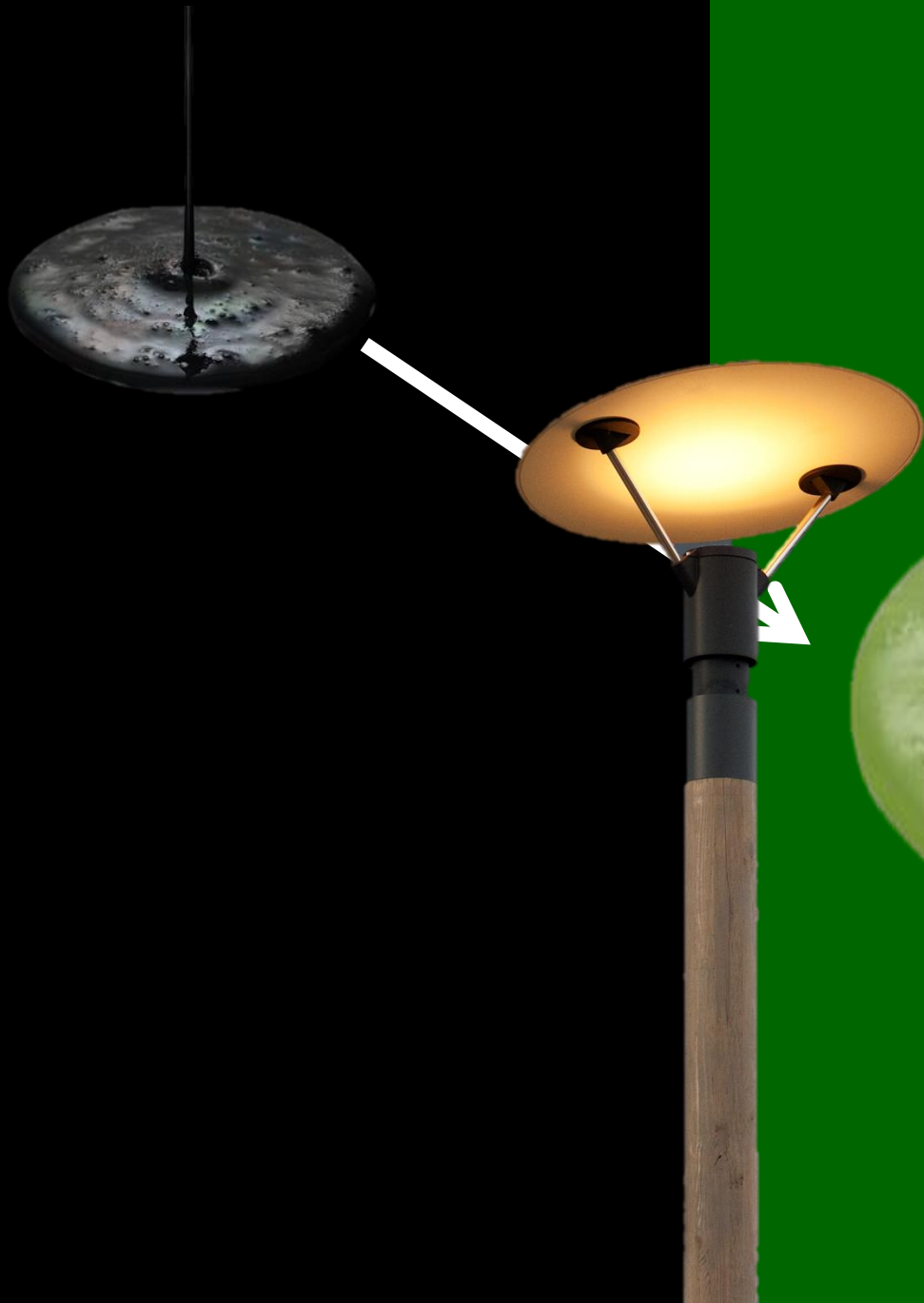

TREPARK

Forskning, utvikle ny produkter,
designere, arkitekter

Database

(skogsfinn.no)

- Kartlegging av lokal skog
- Finne og synliggjøre unike kvaliteter
- Kople kjøpere og selgere
- Brukervennlig grensesnitt

Det
grønne
skiftet

Bruke det grønne
skiftet til å ta en ledig
posisjon for å sette
Birkenes på kartet.

- Klimaet trenger skogbruk
- Skogbruk er fornybar, sirkulær økonomi i praksis
- Skogen er et av verdens beste råstoff for innovasjon og utvikling

Merkevaren
Birkenes

SKOGEN

Ny
sentrumsplan
på Birkeland

Alle nye
bygg skal
bygges
i tre

Møte
om tre

Hvorfor
bygge i tre?

Amper stemning på tremøtet

● Grunneiere på Strøget er frustrerte over kravene i sentrumsplanen, men får ikke sympati av politikerne

runneiere på Strøget
itiserer politikerne og
mmunen for å ikke
ere tydelige nok om
ekravene i sen-
umsplanen. – De har
att nok av muligheter
å uttale seg, sier ord-
rer Anders Christian-
n (Ap).

NDRE HAUGEN MEHL

re.haugen.mehl@ip.no

et var tidvis høy temperatur da
rkens kommune inviterte til
ent møte om sentrumsplanen og
uk av tre på Strøget.

Tidligere klima- og miljøminister
kesrådmann Tine Sundtoft i
st-Agder, ordfører Astrid Hilde i
gne og Tor Ø. Michaelsen fra
emato eiendom, et byggfirma
m spesialiserer seg på bruk av
assivtre, deltok for å fortelle
orfor det lønner seg med tre-
gg, både i et miljø- og forret-
ngsperspektiv. I tillegg ble det
batt om krav om bruk av tre i
rbindelse med sentrumsplanen
r Birkeland. Den ble vedtatt på
mmunestyremøtet i går.

–Parisavtalen forplikter også i
r landsdel. Vi skal kutte 40 pro-
nt av utslipp innen 2020, og en

BRÅK!!!

Stål och betong
- en vinnande kombination

Amper stemning på tremøtet

● Grunneiere på Strøget er frustrerte over kravene i sentrumsplanen, men får ikke sympati av politikerne

runneiere på Strøget kritiserer politikerne og kommunen for å ikke være tydelige nok om kravene i sentrumsplanen. – De har fått nok av muligheter å uttale seg, sier ordfører Anders Christian (Ap).

ANDRE HAUGEN MEHL

andre.haugen.mehl@ip.no

et var tidvis høy temperatur da Silesands kommune inviterte til et møte om sentrumsplanen og bruk av tre på Strøget.

Tidligere klima- og miljøminister Kjersti Skjold, ordfører Tine Sundtoft i St-Agder, ordfører Astrid Hilde i Søgne og Tor Ø. Michaelsen fra Sjøfartseiendom, et byggfirma som spesialiserer seg på bruk av massivtre, deltok for å fortelle hvorfor det lønner seg med tre, både i et miljø- og forretningsperspektiv. I tillegg ble det diskutert om krav om bruk av tre i forbindelse med sentrumsplanen og i Birkeland. Den ble vedtatt på kommunestyremøtet i går.

–Parisavtalen forplikter også i Silesands. Vi skal kutte 40 prosent av utslipp innen 2020, og en

BRÅK!!!

Billigere

Raskere

Helsemessige
fordeler

Datalagrings-
senteret på
Støleheia

Peder Nærbø – grønne bygg bygd av skog fra Agder

Astrid
våger

- Ungdomsskole,
- Videregående
- Kultur / felles
- Idrett

SUM **ca 22. 200 m²**

Formål:

Å bygge et

plusshus

som skaper mer energi
gjennom sin levetid enn det
som ble brukt til produksjon av
byggevarer, oppføring, drift og
riving av bygget.

Astrid
våger

Bærekraftig bygning (1)

Bygg med tre

Ingen asfalt

Torv på taket

Intelligente takvindu

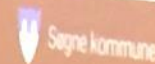
Intelligent glassfasade

Solfangere

Fornybar energi

Synlige konstruksjoner

Bærekraftig bygning (2)

Strategisk næringsplan for Kristiansandsregionen

Søknad

Kr 250.000,-

i Klimasatsmidler fra Miljødirektoratet

- Birkenes kommune og næringsnettverket i Knutepunkt Sørlandet skal nå gjennomføre en felles strategiprosess for Smartskog-prosjektet.
- Gjennom en slik prosess tror vi at det vil være mulig å løfte prosjektet til en stort felles regional klimasatsing med nasjonale og internasjonale utviklingsmuligheter.

TAKK

til Thomas!

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder

Hvordan blir fremtiden?

Bare mer og mer

GRØNNING

